СОВЕТ ЯМБУЛАТОВСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЕРХНЕУСЛОНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЮГАРЫ ОСЛАН
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫҢ
ЯМБУЛАТ АВЫЛ
ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

РЕШЕНИЕ КАРАР

25.04.2023 32-172

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Уставын кабул итү турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы нигезендә,

Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль районы
Ямбулат авыл җирлеге Советы
карар итте:

1. Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Уставын 1 нче кушымта нигезендә кабул итәргә.

2. Әлеге карарны законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен җибәрергә.

3. Әлеге карар үз көченә кергән көннән үз көчен югалтуын танырга:

– «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Советының 2018 елның 06 сентябрендәге 45-188 номерлы карары;

– «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Советының 2019 елның 23 маендагы 57-245 номерлы карары;

– «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Советының 2019 елның 28 октябрендәге 61-264 номерлы карары;

– «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Югары Ослан

муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Советының 2020 елның 24 апрелендәге 68-294 номерлы карары;

– «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Советының 2020 елның 22 июлендәге 72-311 номерлы карары;

– «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Советының 2021 елның 19 мартыннан 6-35 номерлы карары;

– «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Советының 2021 елның 6 августыннан 12-68 номерлы карары.

4. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында һәм Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында законнарда билгеләнгән вакытта дәүләт теркәвенә алганнан соң урнаштырырга.

Совет рәисе,
Югары Ослан муниципаль районының
Ямбулат авыл җирлеге башлыгы А.Н.Макаров

Югары Ослан муниципаль
районының Ямбулат авыл
җирлеге Советы
2023 елның 25 апреленнән
№ 32 – 172 карарына
1 номерлы кушымта

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮГАРЫ ОСЛАН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ ЯМБУЛАТ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ УСТАВЫ

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

Статья 1. «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге исеме һәм хокукый статусы

1. «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә авыл җирлеге статусы бирелде.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге (алга таба - җирлек).
3. «Ямбулат авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы составына керә.

Статья 2. Җирлекнең территориаль төзелеше

1. Җирлек территориясе составына Ямбулат авылы, Крестниково авылы, Казыльяры авылы торак пунктлары керә.
2. Җирлекнең административ үзәге - Ямбулат авылы.
3. Җирлек чикләре «Югары Ослан муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 19-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.
4. Җирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнештәге җирләр керә.
5. Җирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору законнарда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Законы белән гамәлгә ашырыла.

Статья 3. Җирлектә гражданнарның җирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Җирлектә җирле үзидарә Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда катнашу юлы белән һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлаулы һәм җирле үзидарәнең башка органнары аша гамәлгә ашырыла.
2. Гражданнар җирле үзидарәне турыдан-туры да, үз вәкилләре аша да, җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, милек һәм вазифа хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына карамастан, тигез хокукларга ия.

3. Җирлек территориясендә даими яисә башлыча яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

4. Һәркем турыдан-туры җирле үзидарә органнарына һәм вазыйфаи затларга мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

5. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары, әгәр законда башкасы каралмаган булса, җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында башка тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеге булган документлар һәм материаллар белән танышуны һәркемгә тәэмин итәргә тиеш.

6. Җирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка җирлек һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль ташламалар, җәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими рәвештә хәбәр итәләр.

7. Гражданнар, оешмалар, әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларның карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) карата судка шикаять белдерергә хокуклы.

Статья 4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасы

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасына җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлек башкарма комитеты, җирлекнең Ревизион комиссиясе, Устав нигезендә төзелә торган башка җирле үзидарә органнары керә.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән гамәлгә ашырыла.

Статья 5. Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Җирлек карамагындагы җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә түбәндәгеләр керә:

1) җирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, җирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) җирлекнең җирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) җирлекнең торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

5) җирлек халкын элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) ял итүне оештыру һәм җирлектә яшәүчеләрне мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) җирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, җирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

8) җирлекнең архив фондларын булдыру;

9) җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;

10) адрес объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге җирле юлларыннан тыш) исемнәр бирү, җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

11) авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүдә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) җирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортировкалау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) җирлек чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, суны чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне оештыру;

17) җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәэмин итү дә кертеп, җирлек халкының күпләп ял итүе өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру;

20) үз белдеге белән төзелгән корылманы җимерү турында Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә карар кабул итү, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре, территорияне планлаштыру документлары, яисә капиталь төзелеш объектлары параметрларына мәҗбүри таләпләр белән үз белдеге белән төзелгән корылманы сүтү турында яисә аны федераль законнарда билгеләнгән рөхсәт ителгән төзелешнең, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүнең рөхсәт ителгән параметрларына туры китерү;

2. Федераль кануннар нигезендә җирлекнең җирле үзидарә органнары Югары Ослан муниципаль районының җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә муниципаль район бюджетына Җирлек бюджетыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына тапшыру турында җирле үзидарә органнары белән килешү төзергә хокуклы.

Муниципаль районның җирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә муниципаль район бюджетыннан җирлек бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны үзләренә тапшыру турында җирлекнең җирле үзидарә органнары белән килешү төзергә хокуклы.

Статья 6. Җирлекләрнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә җирлекнең җирле үзидарә органнары хокуклары

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) җирлек музейларын төзү;

2) җирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

4) җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру.

6) җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

10) "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан гражданнарга торак урыннары бирү;

12) торак пункт территориясендә яшәүче хуҗасыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлек алып бару;

13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

14) инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән затларның, адаптив физик культура һәм адаптив спортын үстерүгә ярдәм күрсәтү;

15) "Кулланучылар хокукларын яклау турында" 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру.

16) участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына әлеге вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бирү;

17) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга

хокуклы (ул «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган), әгәр бу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, җирлек бюджеты керемнәре исәбеннән һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре кергән башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы.

Статья 7. Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Җирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм җирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Статья 8. Җирлекнең җирле үзидарә органнары белән дәүләт хакимияте органнары арасындагы мөнәсәбәтләр

Җирлекнең җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) җирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда җирлек җирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (килешүләр) төзү;

3) даими яисә вакытлыча координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында җирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

Статья 9. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Җирлектә муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне кертеп, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәтне үтү шартлары һәм тәртибе «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, муниципаль хезмәт турында 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы һәм җирлекнең муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ ФОРМАЛАРЫ

Статья 10. Җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы

Җирлек халкы турыдан-туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыра һәм җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнаша:

1) җирле референдум;

2) муниципаль сайлаулар;

3) депутатны, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;

4) җирлекнең чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

5) гражданнар җыены;

6) гражданнарның хокукый инициативасы;

7) территориаль иҗтимагый үзидарә;

8) авыл җирлеге старостасы;

9) гавами тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар;

10) гражданнар җыелышы;

11) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);

12) гражданнарны сораштыру;

13) гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре;

14) инициатив проектлар;

15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

Җирлекнең җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

Статья 11. Җирле референдум

1. Җирле референдум җирлекнең турыдан-туры халкы тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында уздырыла.

2. Җирле референдум җирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.

3. Җирле референдумда яшәү урыны җирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданнары яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә җирле референдумда катнаша.

4. Җирле референдумны үткәрү турында карар җирлек Советы тарафыннан түбәндәге инициатива буенча кабул ителә:

1) җирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;

2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә;

3) җирлек Советы һәм алар тарафыннан бергә күрсәтелгән җирлек башлыклары.

5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча җирле референдумны билгеләү шарты булып әлеге инициативаны хуплап имзалар җыю тора, аларның саны федераль закон нигезендә җирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының 5 процентыннан артмаска тиеш.

6. Җирлек Советы һәм җирлек башлыгы тарафыннан күрсәтелгән референдум уздыру инициативасы җирлек Советы карары һәм җирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә.

7. Җирлек Советы җирлек Советына җирле референдум билгеләнә торган документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә җирле референдумны билгели.

8. Тавыш бирү йомгаклары һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

9. Җирле референдумда кабул ителгән карар җирлек территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаҗ түгел.

10. Җирлекнең җирле үзидарә органнары әлеге Устав билгеләгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә җирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен тәэмин итә.

11. Җирле референдум уздыру турындагы карарга, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карарга карата федераль закон нигезендә суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

12. Җирле референдумны әзерләү һәм уздыру тәртибе «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» Федераль закон һәм «Җирле референдум турында» Татарстан Республикасы Законы белән җайга салына.

Статья 12. Муниципаль сайлаулар

1. Җирлектә муниципаль сайлаулар җирлек Советы депутатларын, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзаларын, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын яшерен тавыш биреп, гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә сайлау максатларында уздырыла.

Муниципаль сайлаулар "Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда каралган срокларда җирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Федераль законда билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар суд тарафыннан билгеләнә.

2. Җирлек Советы депутатын сайлауларны уздыру өчен "Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" Федераль закон таләпләре нигезендә бермандатлы һәм (яисә) күпмандатлы сайлау округлары төзелә

Җирлек Советы депутатларын сайлаулар мәҗбүри, периодик була һәм гамәлдәге кануннарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда уздырыла.

3. Җирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көненә 18 яшькә җиткән Россия Федерациясе гражданы, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты итеп тавыш бирү көненә 21 яшькә җиткән граждан сайланырга мөмкин.

Россия Федерациясенең халыкара килешүләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә җирлек территориясендә даими яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарә органнарына сайланырга һәм сайланырга, күрсәтелгән сайлауларда Россия Федерациясе гражданнары кебек үк катнашырга хокуклы.

4. Җирлек Советы депутатларын, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзаларын, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлауларны әзерләү һәм уздыру гамәлдәге законнар нигезендә төзелә торган сайлау комиссияләре тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучылар тавышларының иң күп санын алган кандидат сайланган дип танылa. Әгәр тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 проценты тавышларын алган

кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан тигез тавыш белән теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

6. Җирлек Советы депутатларын, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзаларын, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлауларның йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

7. Җирлек Советы депутатларын сайлау нәтиҗәләрен билгеләү тәртибе, депутат мандатларын кандидатлар исемлеге арасында һәм кандидатлар исемлеге эчендә бүлү, җирлек советының сайланган депутатларын, җирлекнең сайлап куелган органы әгъзаларын теркәү һәм җирлекнең сайлап куелган вазифаи затларын сайлау нәтиҗәләрен билгеләү гамәлдәге законнар белән билгеләнә.

Статья 13. Җирлек Советы депутатын, җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү.

1. Җирлек Советы депутаты, җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи заты, шул исәптән җирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан гамәлдәге законнарда һәм әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә һәм нигезләрдә чакыртып алынырга мөмкин.

2. Җирлек Советы депутатын, җирлекнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу нигезләре булып суд тәртибендә расланган конкрет хокукка каршы карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи затының аңа карата ышанычын шик астына куюы һәм җирлек башлыгының депутат бурычларын яисә бурычларын үтәмәүдә, депутат, җирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуда һәм Россия Федерациясе Конституциясенең, Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларның, әлеге Уставның һәм башка хокук актларының үтәлмәвендә чагыла торган конкрет карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмавы) тора.

3. Җирлек Советы депутатын, җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү халык инициативасы буенча үткәрелә.

4. Чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын җирлек Советы депутаты, җирлекнең сайланулы вазыйфаи заты күрсәтү һәм аны хуплап гражданнар имзаларын җыю өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кимендә 10 кеше санында инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенечнамә белән җирле референдумны әзерләүне һәм уздыруны оештыручы сайлау комиссиясенә мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның, җирлекнең сайланулы вазыйфаи затының хокукка каршы конкрет карарга яисә гамәленә (гамәл кылмавына) аның чакыртып алу өчен нигез булып торган күрсәтмә булырга тиеш, аның фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, туу датасы һәм урыны, паспортны яки гражданның паспортын алмаштыручы документның сериясе, номеры һәм датасы, аны биргән органның исеме яки коды, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының яшәү урыны һәм җирлек территориясендә аның исеменнән эш итәргә вәкаләтле затлар күрсәтелгән булырга тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карары яисә гамәле (гамәл кылмавы) расланган суд карары беркетелгән булырга тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын хуплап имзалар җыю - җирлек Советы депутаты, җирлекнең җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи заты, җыелган имзаларны тикшерү җирле референдум уздыру өчен Законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Җирлек Советы депутатын, җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, җирле референдум уздыру өчен законда билгеләнгән тәртиптә уздырыла. Чакыртып алу инициативасы күрсәтелгән җирлек җирле үзидарәсенең депутаты, сайланулы вазыйфаи заты җирлек Советы утырышында катнашырга, аны депутатларга чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыруга каршы язма бәхәсләр тапшырырга, шулай ук телдән чыгышта чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр турында аңлатмалар бирергә хокуклы. Җирлек Советы утырышы турында күрсәтелгән депутатка, җирлек җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затына аны үткәрүгә өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

8. Депутатны, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү турындагы карар кабул ителгән көннән алып биш көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

9. Җирлек Советы депутаты, җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи заты, чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздырганда, чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләргә карата сайлаучыларга аңлатмалар бирү максатларында инициатив төркем белән бертигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның кимендә яртысы тавыш бирсә, җирлек Советы депутаты, җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи заты, шул исәптән җирлек башлыгы, чакыртып алынган дип санала.

11. Җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

12. Җирлек сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгакларын рәсми чыгарганнан соң 5 көн эчендә инициатив төркемгә, җирлек Советына һәм җирлек Советының тиешле депутатына, аны чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары турында җирлек җирле үзидарәсенең сайланулы вазыйфаи затына язма рәвештә хәбәр итә.

Статья 14. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән үзгәрешкә ризалыгын алу, җирлекне үзгәртеп кору максатларында уздырыла.

2. Җирлекнең чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда билгеләнгән очракларда җирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясенең бер өлешендә уздырыла.

3. Җирлекнең чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда һәм «Җирле референдум турында» Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

4. Торак пункт чикләрен үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда торак пункт халкының яртысыннан артыгы яки сайлау

хокукына ия булган торак пунктның өлеше катнашкан булса, узган дип санала. Җирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, җирлекне үзгәртеп кору, күрсәтелгән үзгәрешләр өчен җирлек халкының тавыш бирүдә катнашкан яртысыннан күбрәге яисә җирлек өлеше тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Җирлекнең чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору һәм кабул ителгән карарлар буенча тавыш бирү йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

Статья 15. Гражданнарның хокукый инициативасы

1. Җирлек халкы әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокуклы.

2. Актив сайлау хокукына ия гражданнар төркеме хокукый иҗат инициативасы белән чыгыш ясарга мөмкин, сайлау хокукына ия җирлек халкының 3 проценттан артыгы санында булырга мөмкин.

3. Хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыру максатларында җирлек халкы түбәндәгеләргә хокуклы:

гражданнарның яшәү (эшләү) урыны буенча җыелышларын һәм хокук иҗат инициативасын тикшерү һәм күрсәтү буенча башка күмәк чараларны оештырырга һәм уздырырга;

хокук иҗат инициативасын күрсәтүне хуплап имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр төзергә;

җирлек халкының имзаларын җыярга һәм кануннарга каршы килми торган ысуллар белән хокук чыгару инициативасын күрсәтүне хуплап агитация алып барырга.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыруда җирлек халкына ярдәм күрсәтергә тиеш.

5. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты җирлек Советы тарафыннан аның ачык утырышында, әлеге Устав билгеләгән көннән алып өч ай эчендә аларның компетенцияләре нигезендә аларның ачык утырышында һичшиксез каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын караганда, гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау процедурасы тиешенчә җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгының, җирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокук иҗат инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау нәтиҗәләре буенча кабул ителгән нигезле карар рәсми рәвештә язма рәвештә гражданның инициатив төркеменә җиткерелергә тиеш.

Статья 16. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның җыелышларын һәм конференцияләрен үткәрү юлы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын төзү юлы белән турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йорт подъезды; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; җирлек булмаган авыл торак пункты; гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарә аның уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый рәвешендә дәүләт теркәве узарга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын булдыру, туктату тәртибе, вәкаләтләре чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнарның җыелышлары, конференцияләре аның уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядәге халыкның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядәге халыкның кимендә өчтән берен тәшкил итүче гражданнар җыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар җыелышының, конференциясенең махсус вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль иҗтимагый үзидарә керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау;

7) инициатив проект турында фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карар кабул итү.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары:

1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен тәкъдим итәләр;

2) гражданнар җыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) территорияне төзекләндерү буенча хуҗалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хуҗалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, җирлек бюджеты акчаларын кулланып, җирлек башкарма комитеты белән шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашыра алалар;

4) үз компетенцияләренә күрсәтелгән актларны кабул итү кертелгән җирлек Советына, җирлек башлыгына һәм җирлек башкарма комитетына әлеге органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе җирлек Советының әлеге Уставы һәм норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Статья 17. Территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру тәртибе

1. Халыкның, җирлекнең җирле үзидарә органнарының инициативасы буенча территориаль иҗтимагый үзидарәне булдыру максатларында гражданнарның территориаль иҗтимагый үзидарә уставы проектын эшләүне гамәлгә ашыручы һәм чикләрендә шушы территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла торган территориядә яшәүче гражданнар җыелышын оештыручы инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданнар җыелышы җирлекнең тиешле территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук җирлек Советында территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүгә бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар җыелышын тапшырырга вәкаләтле вәкилне (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә территориаль иҗтимагый үзидарә уставын җирлек Советы теркәгән вакыттан гамәлгә куелган дип санала.

Статья 18. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен җирлек башлыгына гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) түбәндәгеләр тапшырыла:

1) гражданнар җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гариза;

2) вәкаләтле һәр вәкилнең фамилиясен, исемен, атасының исемен, туу датасын, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясен, номерын һәм бирелү датасын, яшәү урыны адресын күрсәтеп, территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул ителгән гражданнар җыелышы беркетмәсе;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләпләр рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә, исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп, документлар алу турында расписка бирелә.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән соң ике атна эчендә җирлек башлыгы уставны теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында җирлек Советы карары проектын алдан карау һәм әзерләү оештыра.

4. Гражданнар җыенының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм киңәшмә тавышы хокукы белән җирлек Советы утырышында катнашырга хокуклы.

5. Җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән документларны алган көннән соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен түбәндәгеләр нигез булырга мөмкин:

1) Россия Федерациясе Конституциясе территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нормаларына, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, җирлек уставына, башка муниципаль хокукый актларга каршы чыгу;

2) әлеге Уставның 16 статьясындагы 4 пункты таләбе үтәлмәү.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын территориаль иҗтимагый үзидарәне төзүнең максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

8. Җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилләнгән карар өч көн эчендә рәсми рәвештә гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) игътибарына җиткерелергә тиеш.

9. Җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе теркәлүе турында тамга белән гражданнар җыенының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхә җирлек Советында саклана.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр җирлек Советы тарафыннан әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

Статья 19. Авыл җирлеге старостасы

1. Җирлектә урнашкан авыл торак пунктында җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл иткәндә җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм авыл торак пункты халкының үзара хезмәттәшлеген оештыру өчен авыл торак пунктының старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Авыл җирлеге старостасы авыл җирлеге Советы тарафыннан билгеләнә, аның составына әлеге авыл җирлеге составына авыл җирлеге гражданнары җыены тәкъдиме буенча әлеге авыл җирлеге территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданнары яисә гражданнар җыены тәкъдим иткән көнне 18 яшькә җиткән һәм әлеге авыл җирлеге территориясендә урнашкан торак урыны булган Россия Федерациясе гражданнары арасыннан керә.

3. Авыл торак пунктының старостасы дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат булмый, үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы җирлек Советы депутатының муниципаль вазыйфасыннан тыш, хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм аларга турыдан-туры бәйле башка мөнәсәбәтләрдә була алмый.

4. Авыл җирлеге старостасы итеп зат билгеләнә алмый:

1) дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче, үз вәкаләтләрен даими

нигездә гамәлгә ашыручы җирлек Советы депутаты муниципаль вазыйфасыннан тыш;

2) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылган;

3) юкка чыгарылмаган яисә алынмаган хөкем ителүе булу.

5. Авыл торак пунктының старостасы вәкаләтләре чоры 5 ел тәшкил итә. Авыл торак пунктының старостасы вәкаләтләре составына әлеге авыл торак пункты керә торган җирлек Советы карары буенча, авыл торак пунктындагы гражданнар җыены тәкъдиме буенча, шулай ук әлеге Уставның 39 статьясындагы 1 пунктының 1 - 7 бүлекләрендә билгеләнгән очракларда вакытыннан алда туктатыла.

6. Авыл җирлеге старостасы үзенә йөкләнгән бурычларны хәл итү өчен:

1) авыл торак пунктында җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү мәсьәләләре буенча җирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр, һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән хезмәттәшлек итә, шул исәптән гражданнар җыеннарында, җыелышларында, конференцияләрендә катнашу аша, мондый чаралар нәтиҗәләре буенча җирле үзидарә органнары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мөрәҗәгатьләр һәм тәкъдимнәр җибәрә;

3) җирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча авыл торак пункты халкына мәгълүмат бирә, шулай ук аларны җирле үзидарә органнарыннан алынган башка мәгълүматка җиткерүдә ярдәм итә;

4) җирле үзидарә органнарына гавами тыңлаулар һәм иҗтимагый фикер алышулар оештыруда һәм уздыруда, аларның нәтиҗәләрен авыл торак пунктында халыкка игълан итүдә ярдәм итә;

5) авыл торак пунктында яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча инициатив проект кертү инициативасы белән чыгыш ясарга хокуклы.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм авыл торак пунктының старостасы статусының башка мәсьәләләре Татарстан Республикасы законы нигезендә җирлек Советы тарафыннан билгеләнә ала.

Статья 20. Халык тыңлаулары, иҗтимагый фикер алышулар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектларын тикшерү өчен җирлек Советы, җирлек башлыгы катнашында гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, җирлек Советы яки җирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә.

Халык яки җирлек Советы инициативасы буенча үткәрелә торган гавами тыңлаулар җирлек Советы тарафыннан, ә җирлек башлыгы инициативасы буенча - җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына чыгарылырга тиеш:

1) җирлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, муниципаль берәмлек уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Татарстан Республикасы конституциясе яисә законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертү очракларыннан тыш;

2) җирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проекты;

4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә җирлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән яисә гражданнар җыеннарында белдерелгән җирлек халкының ризалыгын алу таләп ителгән очраклардан тыш, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре;

5) территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проекты, территорияне төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты.

4. Гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар гамәлдәге законнарда һәм җирлекнең муниципаль норматив хокукый актларында билгеләнгән срокларда кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп, гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль хокукый акт проекты гамәлдәге законнарда һәм җирлекнең муниципаль норматив хокукый актларында билгеләнгән срокларда халыкка җиткерелергә тиеш.

6. Гавами тыңлаулар уздыру турында карар игълан ителгән көннән алып аларны үткәрү көненә кадәр җирлек халкы халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җибәрергә хокуклы, шул исәптән муниципаль хокукый актның гавами тыңлауларына чыгарылучы проектка төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр. Җирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр ачык тыңлауларда катнашучыларга җиткерелә.

7. Халык тыңлаулары җирлекнең гамәлдәге законнарында һәм муниципаль норматив хокукый актларында билгеләнгән срокларда уздырыла. Халык тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән уздырыла. Халык тыңлауларында җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча аларның компетенцияләренә муниципаль хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелгән җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә.

9. Гавами тыңлауларның нәтиҗәләре гамәлдәге законнарда һәм җирлекнең муниципаль норматив хокукый актларында билгеләнгән срокларда халыкка җиткерелергә тиеш.

10. Әлеге статьяның 3 пунктында күрсәтелгән проектлар һәм мәсьәләләр буенча гавами тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе җирлек Советы тарафыннан раслана торган гавами тыңлаулар турындагы нигезләмә белән билгеләнә һәм җирлек халкына гавами тыңлаулар уздыру вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр итүне, муниципаль хокукый акт проекты белән алдан ук таныштыруны, шул исәптән аны Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру юлы белән, 2009 елның 9 февралендәге "Дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүматтан файдалануны тәэмин итү турында" N 8-ФЗ нигезләмәләрен исәпкә алып, җирлек халкына муниципаль хокукый акт проекты буенча фикер алышу мөмкинлеген, шул исәптән рәсми сайт аша, торак пунктта яшәүчеләрнең ачык тыңлауларында катнашуны тәэмин итүче башка чаралар, ачык тыңлаулар нәтиҗәләрен бастырып чыгару (халыкка чыгару), шул исәптән кабул ителгән карарларны мотивацияле нигезләү, шул исәптән аларны рәсми сайтта урнаштыру аша билгеләнә.

11. Генераль планнар проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектларына, территорияне планлаштыру проектларына, территорияне ызанлау проектларына, күрсәтелгән документларның берсенә үзгәрешләр кертүне

күздә торган проектларга, җир кишәрлегеннән яисә капиталь төзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рөхсәт бирү турындагы карарларның проектларына, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларыннан тайпылуга, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турындагы карарларның проектларына, җир кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен үзгәртү мәсьәләләренә, җирдән файдалануның расланган кагыйдәләре булмаганда һәм төзелеш объектларыннан файдалануның башка төрен үзгәртү мәсьәләләренә карата җәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәрелә.

12. Әлеге статьяның 11 пунктында күрсәтелгән нигезләр буенча иҗтимагый фикер алышуларны оештыру һәм үткәрү тәртибе, шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнар нигезләмәләрен исәпкә алып, Югары Ослан муниципаль районы Советы тарафыннан раслана торган Иҗтимагый фикер алышулар турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

Статья 21. Гражданнар җыелышы

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр турында фикер алышу, халыкка җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү, инициатив проектлар кертү һәм аларны карау, җирлек территориясе өлешендә территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнарның җыелышлары микроҗирлекләр, торак массивлары, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар җыелышы халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Җирлек Советы яки җирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек Советы яки җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм шушы территорияләрдә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар җитәкчеләре җыелышында катнашу хокукына ия халык санының кимендә 10 процентындагы гражданнар төркеменең язма тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар җыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, җыелышны үткәрү вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә әгәр җыелышны үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә - әлеге гражданнар, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын күрсәтеп мөрәҗәгать итә.

Җирлек Советы үзенең якындагы утырышында гражданнар җыелышын үткәрү турында кертелгән тәкъдимне карый.

Җирлек Советы гражданнарның җыелышын үткәрүдән үзенең максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль иҗтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар җыенын үткәрү вакыты һәм урыны һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләргә җыелыш

уздырылачак көнгә кадәр җиде көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чаралары, почта хәбәрләре, фатирлар буенча (ишегалды) йөрү, белдерүләр һәм башка мөмкин булган чаралар кулланып хәбәр ителә.

Гражданнар җыелышын әзерләүне һәм уздыруны җирлекнең Башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Җыелышлар эшендә шушы территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия 18 яшькә җиткән гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашырга хокукы булган гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәүне исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Гражданнар җыелышы җыелышта катнашырга хокуклы гражданнар санынннан кимендә өчтән бер өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Җыелыш карарлары җыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм җирлекнең җирле үзидарә вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы үз компетенциясенә территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10.Гражданнар җыелышы кабул иткән мөрәҗәгатьләр компетенцияләренә мөрәҗәгатьләрдәге мәсьәләләрне хәл итү кертелгән җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан язма җавап җибәрелеп һичшиксез каралырга тиеш.

11. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар җыелышы йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

Статья 22. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне тикшерү һәм бөтен торак пункт халкы вәкилләренең фикерен ачыклау кирәк булганда үткәрелә. Җирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүче халык арасыннан гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышын чакыру кыенлашкан очракларда, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар җыелышында катнашырга хокукы булган халык саны 100 кешедән артып киткән очракларда үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы буенча уздырыла. Җирлек Советы яки җирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирлек Советы яки җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан күбрәге катнашса, гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) тулы хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар җыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

5. Гражданнар конференциясен (делегатлар җыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган тәртиптә һәм очракларда билгеләнә һәм үткәрелә.

7. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

Статья 23. Гражданнарны сораштыру

1. Гражданнардан сорашып белешү җирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен бөтен территориядә яисә җирлек территориясенең бер өлешендә үткәрелә.

Сораштыру нәтиҗәләре тәкъдим итү характерына ия.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия җирлек халкы катнашырга хокуклы.

3. Гражданнардан сораштыру түбәндәге инициатива белән уздырыла:

1) җирлек Советы яисә җирлек башлыгы - җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм регионара әһәмияттәге объектлар өчен җирлек җирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен;

3) җирлектә яшәүчеләрнең яисә аның өлешенең, уналты яшькә җиткән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган өлешенең гражданнарның әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм уздыру тәртибе Татарстан Республикасы законы нигезендә җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карар җирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Җирлек Советының гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) сораштыру үткәрү датасы һәм сроклары;

2) сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган сорауны (сорауларны) формулировкалау;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазенең формасы;

5) сораштыруда катнашучы җирлек халкының минималь саны;

6) “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтыннан файдаланып гражданнардан сораштыру үткәрелгән очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Җирлек гражданнары гражданнардан сораштыру үткәрү турында аны үткәрү алдыннан кимендә 10 көн кала хәбәр ителергә тиеш.

7. Гражданнардан сорашып белешү әзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) җирле бюджет акчалары исәбеннән - җирле үзидарә органнары яисә җирлек халкы инициативасы белән сораштыру уздырганда;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда.

8. Сораштыру нәтиҗәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән җирлекнең теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә сорашып белешү нәтиҗәләре мәҗбүри исәпкә алынырга тиеш.

Статья 24. Гражданнар җыены

1. Гражданнарның җыены халыкның җирле үзидарәне турыдан-туры тормышка ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвеше булып тора.

2. Гражданнар җыены «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда һәм җирлекнең муниципаль норматив хокукый актында каралган очракларда үткәрелә.

3. «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очракларда гражданнар җыены үткәрелергә мөмкин:

1) торак пунктта әлеге торак пункт территориясен башка җирлек территориясенә кертүгә китерә торган күрсәтелгән торак пункт составына кертелгән җирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча;

2) әлеге торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча җирлек составына керә торган торак пунктта. Торак пункт территориясенең әлеге өлешендә гражданнарның үзара салымын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча гражданнарның җыены торак пункт территориясенең бер өлешендә дә үткәрелергә мөмкин. Гражданнар җыены үткәрелә торган торак пункт территориясенең бер өлеше чикләре җирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләне хәл итүдә торак пункт территориясенең күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең мәнфәгатьләре бердәмлеге критериеннән чыгып билгеләнә;

3) авыл халкы тыгызлыгы түбән булган территориядә яисә аңлаешлы булмаган җирлектә урнашкан җирлектә, әгәр авыл җирлеге халкының саны 100 кешедән артмаса, җирлекне бетерү мәсьәләсе буенча;

4) авыл торак пунктында авыл торак пунктының старостасы кандидатурасын күрсәтү мәсьәләсе буенча, шулай ук авыл торак пункты старостасы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча;

5) авыл торак пунктында гражданнар җыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар күрсәтү максатларында үткәрелергә мөмкин.

4. Гражданнарның җыены җирлек башлыгы тарафыннан яки сайлау хокукына ия, кимендә 10 кешедән торган торак пунктта яшәүче төркем инициативасы буенча чакырылырга мөмкин.

5. Җыенны уздыру инициативасын хуплап җыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия гражданнарның, даими яисә өстенлекле рәвештә яшәүче, торак

пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән санының 5 процентын тәшкил итә, әмма 25 имзадан да ким була алмый.

6. Җирлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган гражданнар җыены җирлек башлыгы карары, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар җыены җирлек Советы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләр гражданнар җыенын уздыру вакыты һәм урыны турында алдан ук хәбәр ителә, муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданнар җыенын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән алдан ук танышып куялар.

“Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган гражданнарның җыены, анда торак пунктта яисә җирлектә яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы катнашканда, хокуклы. Торак пунктта әлеге торак пунктта яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысы берьюлы бергә булу мөмкинлеге булмаган очракта, торак пунктта гражданнар җыены гражданнар җыенын уздыру турында карар кабул ителгән көннән бер айдан да артмаган вакытта этаплап уздырыла. Шул ук вакытта элегрәк гражданнар җыенында катнашкан затлар тавыш бирүдә катнашуның алдагы этапларында катнашмый. Гражданнар җыенының карары гражданнар җыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

8. Җыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып тора, җирлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

Статья 25. Гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре

1. Гражданнар җирлекнең җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәҗәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданнарның мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 02 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәҗәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданнарның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

Статья 26. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Әлеге Уставта каралган җирле үзидарәне халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвешләре белән беррәттән, гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.

2. Җирлектә яшәүчеләрнең җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары халыкка җирле үзидарә халкын турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ҖИРЛЕК СОВЕТЫ

Статья 27. Җирлек Советы - җирлекнең җирле үзидарә вәкиллекле органы

1. Җирлек Советы җирлек җирле үзидарәсенең даими эшләүче сайланулы коллегиаль органы булып тора.
2. Җирлек Советының рәсми исеме - Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Советы.
3. Җирлек Советының вәкаләтләр чоры - 5 ел.
4. Җирлек Советы җирлектә яшәүчеләргә хисап тота һәм аның контролендә була.
5. Җирлек Советының үз исеме белән мөһере, бланклары бар.
6. Җирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Статья 28. Җирлек Советы составы

1. Җирлек Советы муниципаль сайлауларда сайланучы 7 депутаттан тора.
2. Җирлек Советы аның составына җирлек Советының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән ике депутат сайлаганда хокуклы була.

Статья 29. Җирлек Советы депутаты статусы

1. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре аны сайлаган көннән башлана һәм яңа чакырылыш Советы эшли башлаган көннән туктатыла.
2. Җирлек Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча эш һәм хезмәт бурычларын үтәп, азат ителмәгән нигездә эшли.
3. Җирлек Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.
4. Җирлек Советы депутатына законнар, әлеге Устав, җирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.
5.Җирлек Советы депутаты җирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә үз эченә алырга тиеш:
1) шәхсән яисә якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә җирле үзидарә органнары эшендә катнашудан һәм депутат статусын җирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә йогынты ясау өчен кулланмаска;
2) депутатлык бурычларын объектив үтәүдә шик тудырырга мөмкин булган тәртиптән тыелу, шулай ук аның абруена яки җирлек Советының абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы ситуацияләрдән качу;
3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда - шәхси кызыксыну депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый

ала торган вәзгыять - бу хакта җирлек Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге конфликтны булдырмауга яисә җайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) җирлек Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләрне фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алынмаска.

6. Җирлек Советы депутаты "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм башка затлар чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетларны (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, "Россия Федерациясе территориясендә җирле үзидарә принциплары турында" 2003 елның 10 июнендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса, җирлек Советы депутатының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

7. Җирлек Советы депутатының коррупциягә каршы тору турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Рәис карары буенча Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

8. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә уздырылган тикшерү нәтиҗәсендә «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтиҗәсендә федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәмәү, бурычларны үтәмәү фактларын ачыклаганда, Татарстан Республикасы Рәисе җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яки күрсәтелгән затка карата җирлек Советына яки судка башка җаваплылык чарасын куллану турында гариза белән мөрәҗәгать итә.

Үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында төгәл булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшырган җирлек Советы депутатына, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр, әгәр әлеге белешмәләрне бозуы җитди булмаса, түбәндәге җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин:

1) кисәтү;

2) җирлек Советы депутатын җирлек Советында вазыйфасын биләү хокукыннан мәхрүм итеп, аның вәкаләтләре чоры туктатылганчы җирле үзидарәнең сайланулы органыннан азат итү;

3) даими нигездә вәкаләтләрне гамәлгә ашырудан аның вәкаләтләре чоры туктатылганчы даими нигездә вәкаләтләр башкару хокукыннан мәхрүм итеп азат итү;

4) вәкаләтләр чоры туктатылганчы җирлек Советында вазыйфа биләүне тыю;

5) вәкаләтләре чоры туктатылганчы даими нигездә вәкаләтләр башкаруны тыю.

Җирлек Советы депутатына әлеге статьяда күрсәтелгән җаваплылык чараларын куллану турында карар кабул итү тәртибе Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль хокукый акт белән билгеләнә.

9. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды эчендәге территорияләрдә, аларны үткәрү тормыш тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемтә объектларының эшчәнлеген бозмаса, җәяүлеләр һәм (яки) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулау тудырмаса яки гражданнарның торак биналарга яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә комачауламаса, үткәрелә. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының яисә җирле үзидарә органнарының мондый очрашулар турында хәбәре таләп ителми. Шул ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарга аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

10. Депутатның гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашулары җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

11. Җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган гавами чара рәвешендә депутат сайлаучылар белән очрашуларны оештыруга яисә уздыруга каршылык күрсәтү Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

Статья 30. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре

1. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә әлеге Устав белән билгеләнә.

2. Даими нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирлек Советы депутатына түбәндәгеләр гарантияләнә:

1) муниципаль хокукый актлар нигезендә вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүне тәэмин итә торган эш шартлары ;

2) җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары тарафыннан беренче чиратта кабул итүгә хокук;

3) җирлекнең җирле үзидарә органнары кабул иткән хокукый актларга тоткарлыксыз керү хокукы;

4) Җирлек территориясендә урнашкан җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча, ә федераль законнарда каралган очракларда - милекнең барлык рәвешләрендәге оешмалардан, иҗтимагый берләшмәләрдән һәм аларның вазыйфаи затларыннан җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча вәкаләтләрне үтәү өчен кирәкле мәгълүмат һәм материаллар алуга хокук;

5) үз вакытында һәм тулы күләмдә акчалата бүләкләү алуга хокук;

6) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылыгын билгеләү, ял көннәрен һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен, шулай ук ел саен түләнә торган төп һәм өстәмә отпускларны бирү белән тәэмин ителә торган ял;

7) җирлек Советы депутатына һәм аның гаилә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәтү, шул исәптән пенсиягә чыкканнан соң;

8) муниципаль вазыйфаны биләү чорында яисә аны туктатканнан соң авыру очрагында яисә хезмәткә сәләтне югалтса, әмма ул вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә барлыкка килгән очракта, мәҗбүри дәүләт социаль иминләштерүе;

9) әлеге Устав билгеләгән тәртиптә һәм шартларда пенсия белән тәэмин итү, шулай ук аның гаилә әгъзаларын, вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә башланган очракта, федераль законнар нигезендә пенсия белән тәэмин итү;

10) җирлек Советы депутатын һәм аның гаилә әгъзаларын көчләүдән, янаулардан һәм федераль законнарда һәм муниципаль хокукый актларда билгеләнгән очракларда, тәртиптә һәм шартларда аларның вазыйфаи вәкаләтләрен үтәвенә бәйле рәвештә башка хокук булмаган гамәлләрдән яклау;

11) хезмәт командировкаларына бәйле чыгымнарны каплау;

12) үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда транспорт хезмәте күрсәтү, шулай ук биләгән вазыйфасына бәйле рәвештә муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә шәхси транспорттан файдаланган өчен компенсация.

3. Җирлек Советы депутатына даими булмаган нигездә әлеге статьяның 2 өлешендәге 1-4 һәм 10 пунктларында каралган гарантияләр бирелә, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләүгә бәйле чыгымнарны, шул исәптән муниципаль вазыйфаны биләүгә бәйле рәвештә хезмәт командировкалары белән бәйле чыгымнарны, җирлекнең муниципаль хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә компенсацияләү гарантияләнә.

Җирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыру өчен, тулаем алганда, аена алты эш көненнән дә артык булмаган чорда эш урынын (вазыйфасын) саклап калу гарантияләнә.

4. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре Җирлек халкы бюджеты акчалары исәбеннән финанслана.

Статья 31. Җирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятиеләр, оешмалар, дәүләт органнары һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм алар алдында хисап тота.

3. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эше турында елына кимендә бер тапкыр хисап тота, аларга җирлек Советы эше турында даими рәвештә хәбәр итә, шулай ук аена кимендә бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

4. Җирлек Советы депутаты җирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чараларны күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дөрес һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

Статья 32. Яңа сайланган җирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш җирлек Советы беренче утырышка, депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча, беренче утырышка җыела.

2. Җирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышын, яңа башлыкны сайлаганчы, җирлек Советының яшь буенча иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

Статья 33. Җирлек Советы компетенциясе

1. Җирлек Советы компетенциясендә түбәндәгеләр бар:

1) җирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

2) җирлек территориясендә законнар нигезендә гомуммәҗбүри кагыйдәләр билгеләү;

3) җирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

4) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә ташламалар бирү;

5) җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;

6) җирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү, җирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү, таләпләре Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган җирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау;

7) җирлекнең чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртү турындагы инициативаны күрсәтү;

8) җирлек Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм җирлек Советы депутатларын сайлаулар буенча сайлау округлары схемасын раслау;

9) торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча җирле референдумны билгеләү, гражданнар җыенын билгеләү;

10) җирлек башлыгын сайлау;

11) җирлек башлыгы урынбасарын сайлау;

12) җирлек вәкилен җирлек Советы депутатлары арасыннан муниципаль район Советына сайлау;

13) җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору, җирлек Советы депутатын чакыртып алу мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

14) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

15) җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәткә идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен билгеләү;

16) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар билгеләү, федераль законнарда каралган очраклардан тыш, эшләр башкару турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү;

17) җирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

18) җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

19) җирлекнең Ревизион комиссиясен булдыру;

20) җирлек башлыгын отставкага чыгару турында карар кабул итү;

12) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары тарафыннан үтәүне тикшереп тору;

22) җирлек территориясен төзекләндерү һәм тоту кагыйдәләрен раслау;

23) җирлек территориясендә торак пунктларның урамнары һәм башка өлешләренең исемен бирү һәм аларның исемнәрен үзгәртү тәртибен раслау;

24) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның җирле резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

25) муниципаль махсуслаштырылган торак фондының торак урыннарын бирү тәртибен билгеләү;

26) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына җирлек бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

27) автоном коммерциягә карамаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерциягә карамаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

28) үз массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру;

29) җирлек Советы карарларына аңлатма бирү;

30) җирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

31) җирлек Советы турындагы нигезләмәне раслау;

32) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләрнең вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге Устав тарафыннан җирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Җирлек Советы җирлек башлыгының үз эшчәнлеге нәтиҗәләре, җирлек башкарма комитеты һәм җирлек башлыгының башка ведомствосындагы җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисапларын тыңлый.

Статья 34. Җирлек Советының эш тәртибе

1. Җирлек Советының эш тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Җирлек Советы эшенең төп рәвеше аның утырышларыннан гыйбарәт, аларда җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Җирлек Советы утырышлары, әгәр анда сайланган депутатлар санының кимендә 50 проценты катнашса, хокуклы.

4. Җирлек Советының чираттагы утырышлары кирәк булган саен, әмма кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар җирлек башлыгы яки җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә өчтән бере инициативасы буенча чакырыла.

5. Совет утырышлары җирлек Башлыгы тарафыннан чакырыла. Җирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышка - аны үткәрүгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Җирлек Советы утырышлары ачык һәм хәбәрдар уздырыла. Советның ачык утырышларында җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда җирлек Советы ябык утырышны уздыру турында карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик җирлек Советы тарафыннан чакырылган затлар, шулай ук законнар нигезендә утырышта катнашу хокукы булган затлар гына катнаша ала.

7. Җирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткәрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчерелә һәм тавыш бирү нәтиҗәләре күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Җирлек Советы утырышы беркетмәсенә имза салынганнан соң җирлек башлыгының аның белән җирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала.

8. Җирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Җирлек Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашыра. Җирлек Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемдә) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

Статья 35. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Җирлек Советы эшчәнлеген җирлек башлыгы оештыра.

2. Җирлек Советы Регламенты нигезендә җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен депутатлар арасыннан, җирлек башлыгыннан тыш, даими яисә вакытлыча комиссияләр төзелергә мөмкин (яисә) күрсәтелгән мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар җирлек Советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча билгеләнергә мөмкин. Депутат ике даими комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программаларны, җирлек Советы карарлары проектларын әзерләү, җирлек карамагына кертелгән аеруча әһәмиятле мәсьәләләрне тикшерү өчен җирлек Советы каршында аның карары буенча депутатлар, җирлек Башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм җирлек халкы составында эш, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

Статья 36. Җирлек Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Җирлек Советы җирлек территориясендә әлеге Уставның җирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актларның үтәлешен, җирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларыннан, җирлекне үстерү программаларыннан файдалануны, җирлек Башкарма комитеты эшчәнлегенә контрольне гамәлгә ашыра.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, җирлек Советы, җирлек башлыгы карары белән депутатлар арасыннан күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләре төзелергә мөмкин.

3. Җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы буенча законнар нигезендә җирлек бюджеты акчаларыннан максатчан файдалануга, муниципаль мөлкәттән файдалануның нәтиҗәлелегенә тикшерү (ревизия) уздырылырга мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткәрү тәртибе җирлекнең ревизия комиссиясе турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Җирлекнең Башкарма комитеты, предприятие, учреждение, оешма, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр башкасы законда билгеләнмәгән булса, җирлек Советы, аның контроль комиссияләре, җирлек Советы депутаты мөрәҗәгате буенча җирлек Советы карамагына караган, ә законнарны, муниципаль норматив хокукый актларны бозган очракта, хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Контроль функцияләрен гамәлгә ашырганда җирлек Советы җирлек Башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

Статья 37. Җирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Җирлек вәкиле җирлек Советы депутатлары арасыннан Югары Ослан муниципаль районы Советына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

2. Җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәген хуплап тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

Статья 38. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы вәкаләтләре «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләрдә вакытыннан алда туктатылырга мөмкин.

Җирлек Советы вәкаләтләре шулай ук түбәндәге очракларда туктатыла:

1) җирлек Советы үз-үзен таркату турында карар кабул итү;

2) җирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кергәндә, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен туктатуына бәйле рәвештә;

3) законнар нигезендә гамәлгә ашырыла торган җирлекне үзгәртеп кору, шулай ук җирлек бетерелгән очракта;

4) җирлек тарафыннан шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалту;

5) җирлек чикләрен яисә җирлекнең шәһәр округы белән берләшүен үзгәртү нәтиҗәсендә җирлекнең сайлаучылар санын 25 проценттан артыгракка арттыру;

6) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу.

2. Җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар федераль законда билгеләнгән срокларда уздырыла.

Статья 39. Җирлек Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендә җирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы буенча кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы түбәндәгечә күрсәтелә алмый:

1) җирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) җирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау чорында;

3) җирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирүне уздыру чорында яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен тарату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рөхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлергә мөмкин.

4. Депутатлар арасыннан үзтаркалу турындагы мәсьәләне алдан карау өчен җирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Җирлек Советы яки җирлек башлыгы карары буенча җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык тыңлауларына чыгарылырга мөмкин.

5. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карауның дәвамлылыгы җирлек Советы депутатларының һәм җирлек кешеләренең үз-үзләрен таркату инициативасын һәрьяклап һәм объектив тикшерү мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен тарату турындагы инициативаны чыгарган көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Җирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан яшерен тавыш бирү юлы белән өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Җирлек Советы үз-үзен таркату тәкъдимен кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату мәсьәләсе буенча тавыш бирү көненнән соң бер елдан да иртәрәк куелмаска мөмкин.

Статья 40. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставка;

3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлыгын яки чит ил дәүләте гражданлыгын туктату - Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил дәүләте гражданлыгы (подданство) булу яисә чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ Россия Федерациясе гражданы яисә Россия Федерациясе халыкара килешүе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил гражданы булырга хокуклы, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса;

8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

9) җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә алыну;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Җирлек депутатының вәкаләтләре «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

3. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләре җирлек Советы карары белән, җитди сәбәпләрсез, җирлек Советының барлык утырышларында алты ай рәттән депутат булмаган очракта, вакытыннан алда туктатыла.

4. Үз теләге белән отставкага китәргә карар кылган депутат тиешле гаризаны җирлек Советына җибәрә. Җирлек Советы депутатның җирлек Советының якындагы утырышында вәкаләтләрен туктату турындагы гаризасын карарга тиеш. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләрен туктату турындагы карар вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча җирлек Советы тарафыннан кабул ителә, ә бу нигез җирлек Советы

утырышлары арасында барлыкка килгән очракта - шундый нигез барлыкка килгән көннән алып өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

5. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 8 пунктында каралган очракта җирлек Советы депутаты вәкаләтләре чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми басылып чыккан көннән җирлек Советы депутаты вәкаләтләре туктатыла.

6. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта җирлек Советы депутаты вәкаләтләре җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

7. . Татарстан Республикасы Рәисе җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн әлеге гаризаны җирлек Советына кергән көн була.

8. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатны өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

Статья 41. Җирлек башлыгы - җирлекнең иң югары вазыйфаи заты

1. Җирлек башлыгы җирлекнең югары вазыйфаи заты булып тора.

2. Җирлек башлыгы җирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.

3. Җирлек башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы - Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге башлыгы.

4. Җирлек башлыгы вазифасы буенча Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге советы депутаты булып тора.

5. Җирлек башлыгы бер үк вакытта җирлек Советын һәм җирлекнең Башкарма комитетын җитәкли.

Статья 42. Җирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Җирлек башлыгы җирлек Советы депутатлары арасыннан яңа сайланган җирлек Советының беренче утырышында җирлек Советы вәкаләтләре чорына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

Җирлек башлыгын сайлау җирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән җирлектә яшәүчеләрнең, иҗтимагый берләшмәләрнең, Татарстан Республикасы Президентының тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан артыгы тавыш бирсә, җирлек Советы депутаты җирлек башлыгы итеп сайланган булып санала.

3. Сайлаганнан соң җирлек башлыгы түбәндәге антны китерә:

"Ямбулат авыл җирлеге башлыгының миңа йөкләнгән югары бурычларын гамәлгә ашырганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, Ямбулат авыл җирлеге Уставын үтәргә, Ямбулат авыл җирлегендә яшәүчеләрнең иминлеген тәэмин итү, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчемне һәм белемемне куярга ант итәм."

4. Җирлек Советы вәкаләтләре чоры тәмамлангач, җирлек башлыгы җирлекнең яңа башлыгын билгеләнгән тәртиптә сайлаганчы, җирлек Башкарма комитеты эшчәнлегенә җитәкчелек итүне дәвам итә.

Статья 43. Җирлек башлыгы статусы

1. Җирлек башлыгы даими нигездә эшли.
2. Җирлек башлыгы Югары Ослан муниципаль районы Советында даими нигездә алмаштырыла торган вазифага сайланган очракта, ул җирлек башлыгы вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә гамәлгә ашыра.
3. Җирлек башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә җирлек халкына һәм җирлек Советына контрольдә тотыла һәм хисап бирә.
4. Җирлек башлыгы елга бер тапкыр җирлек халкы һәм җирлек Советы алдына үз эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында хисап тота.
5. Җирлек башлыгы “Коррупциягә каршы тору турында” 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында” 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, “Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында” 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациясенең җирле үзидарә принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка законнар белән билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәргә тиеш.

Статья 44. Җирлек башлыгының вәкаләтләре

1. Җирлек башлыгы:
1) җирлекне башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә, ышанычнамәсез җирлек исеменнән эш итә;
2) җирлек Советы эшен оештыра, җирлек Советы утырышларын җыя һәм аларда рәислек итә, җирлек Советының чираттан тыш утырышын чакыртуны таләп итәргә хокуклы;
3)авыл җирлеге Башкарма комитеты эшчәнлегенә бер башлылык принципларында җитәкчелек итә һәм авыл җирлеге Башкарма комитетының үз компетенциясенә кергән вәкаләтләрен үтәве өчен шәхси җаваплылык тота;
4) үз вәкаләтләре чикләрендә җирлек Советы һәм Башкарма комитеты эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;
5) әлеге Устав, Советның һәм җирлекнең Башкарма комитеты кабул иткән норматив хокукый актларны билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгару һәм халыкка җиткерүне тәэмин итә, шулай ук җирлек Советының утырышлар беркетмәләренә кул куя;
6) җирлек Советы һәм Башкарма комитеты эшендә җәмәгатьчелек фикерен ачуны һәм исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә;
7) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

8) җирлек средстволары, шул исәптән җирлекнең Башкарма комитеты һәм Советны карап тоту һәм аларның эшчәнлеген тәэмин итү чаралары белән таныштыра, җирлекнең расланган бюджеты нигезендә банк учреждениеләрендә җирлекнең бюджет һәм башка счетларын ача һәм каплый;

9) җирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала;

10) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча җирлек Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

11) җирлек Советы каравына җирлек бюджеты проектын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны, җирлекне үстерү планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра;

12) җирлек җирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, җирлек территориясендә гамәлдә булган Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән кирәкле хезмәттәшлеген тәэмин итә;

13) үз вазыйфасына билгеләп куя һәм муниципаль хезмәткәрләрне һәм җирлек башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын күрә;

14) җирлек исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;

15) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары тарафыннан вәкаләтләр гамәлгә ашыруны тәэмин итә.

16) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль берәмлекләр башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

Статья 45. Җирлек башлыгы урынбасары

1. Җирлек башлыгы тәкъдиме белән җирлек Советы депутатлары арасыннан җирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Әгәр җирлек Советы депутаты, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге аны хуплап тавыш бирсә, җирлек башлыгының урынбасары сайланган булып санала.

3. Җирлек башлыгы урынбасары җирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә җирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә ул вакытлыча (авыруга яисә отпускка бәйле) булмаган яисә үз бурычларын үтәү мөмкин булмаган яки вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату очрагында җирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Җирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

5. Җирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге Уставның 40 статьясында каралган нигезләрдә вакытыннан алда туктатыла.

6. Җирлек башлыгы урынбасары җирлек башлыгы инициативасы буенча яисә җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә өчтән бере санында җирлек Советы карары нигезендә вазыйфасыннан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Җирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Статья 46. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу

1. Җирлек башлыгының вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставка;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 статьясы нигезендә отставкага китү;

4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;

5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

7) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын яки чит ил дәүләте гражданлыгын туктату - Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил дәүләте гражданлыгы (подданство) булу яисә чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ Россия Федерациясе гражданы яисә Россия Федерациясе халыкара килешүе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил гражданы булырга хокуклы, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса;

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

11)сәламәтлеге торышы буенча суд тәртибендә җирлек башлыгының вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга сәләтсез булуы билгеләнү;

12) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла торган җирлекне, шулай ук җирлек бетерелгән очракта, үзгәртеп кору;

13) муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү нәтиҗәсендә җирлектә сайлаучылар санын 25 процентган артыгракка арттыру;

14) җирлек тарафыннан шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалту;

15) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылганда;

16) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәү.

6. Җирлек башлыгының вәкаләтләре шулай ук «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законнарда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның керемнәренең чыгымнарына туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль законнарда, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, йөкләмәләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә туктатыла.

7. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1 - 11, 14 һәм 15 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлекнең яңа башлыгын сайлау җирлек Советының якындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

8. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлекнең яңа башлыгын сайлау вәкаләтләре шул рәвешле туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта җирлек Советының вәкаләтләр чоры тәмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, җирлек башлыгын җирлек Советы составыннан сайлау җирлек Советының яңа сайланган беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

9. Әгәр Татарстан Республикасы Рәисенең җирлек башлыгын вазыйфасыннан азат итү турындагы хокукый акты нигезендә яисә җирлек башлыгын отставкага җибәрү турындагы карары нигезендә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган җирлек башлыгы әлеге хокукый актны яисә карарны суд тәртибендә шикаять итсә, җирлек Советы суд карары законлы көченә кергәнче үз составыннан сайлана торган җирлек башлыгын сайлау турында Карар кабул итәргә хокуклы түгел.

10. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки аңа карата суд карары нигезендә сак астына алу яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәҗбүр итү чаралары кулланылган очракта, аның вәкаләтләрен вакытлыча җирлек башлыгы урынбасары башкара.

V бүлек. ҖИРЛЕКНЕҢ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

Статья 47. Җирлекнең Башкарма комитеты - җирлекнең җирле үзидарә башкарма-күрсәтмә органы

1. Җирлекнең Башкарма комитеты җирлек җирле үзидарәсенең башкарма-күрсәтмә органы булып тора.

2. Җирлек Башкарма комитетының рәсми исеме - Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Ямбулат авыл җирлеге Башкарма комитеты.

3. Җирлекнең Башкарма комитеты җирлек Советына хисап тота һәм аның контролендә була.

4. Җирлекнең Башкарма комитетының җирлекнең гербы сурәтләнгән һәм үз исеме булган мөһер, бланклар, шулай ук аңа тапшырылган вәкаләтләрне гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өчен Россия Федерациясе гербы сурәтләнгән түгәрәк мөһер һәм бланклары бар.

5. Җирлек Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Статья 48. Җирлекнең Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы җирлек башлыгы тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан раслана.
2. Җирлекнең Башкарма комитеты структурасына җирлек башлыгы, Башкарма комитет секретаре, Башкарма комитетның башка вазыйфаи затлары керә.

Статья 49. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Җирлек Башкарма комитеты:
1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:
- җирлек бюджеты проектын, җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын эшләүне тәэмин итә;
- җирлек бюджетын үтәүне, җирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен гамәлгә ашыруны оештыра;
- җирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик күрсәткечләр җыюны оештыра һәм күрсәтелгән дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә мәгълүмат бирүне оештыра»;
2) җирлек территориясендә муниципаль милеккә идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:
- җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, кушу һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә;
- җирлек Советы карары белән билгеләнә торган очракларда җирлек Советының килештерүенә (раславына) муниципаль мөлкәтне читләштерү турында тәкъдимнәр кертә, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында да;
- муниципаль милектәге предприятиеләр, оешмалар белән җирлекнең икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында шартнамәләр төзи; җирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;
- җирлек Советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп оештыру һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның җитәкчеләрен биләгән вазыйфасыннан азат итә;
- муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итә һәм бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль биремнәрне финанс белән тәэмин итә, шулай ук муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып ала;
- социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмаларга «Коммерциягә карамаган оешмалар турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә ярдәм күрсәтә;
3) территориаль планлаштыру, җирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- муниципаль норматив хокукый актлар проектлары буенча гавами тыңлаулар, җәмәгать тыңлаулары оештыра һәм үткәрә;

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, тиешле органнарга предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы гамәлләре турында хәбәр итә;

- үз белдеге белән төзелгән корылманы җимерү турында Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә карар, үз белдеге белән төзелгән корылманы җимерү яисә аны капиталь төзелеш объектларын рөхсәт ителгән төзүнең, реконструкцияләүнең җир белән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләрендә, территорияне планлаштыру документларында, яисә федераль законнарда билгеләнгән капиталь төзелеш объектлары параметрларына туры китерү турындагы карарны кабул итә

4) төзелеш, транспорт һәм элемтә өлкәсендә:

- муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыра, аның исәбен алып бара, җирлек территориясендә торак төзелеше өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра;

- халыкны элемтә хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

5) авыл хуҗалыгын һәм эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә:

- авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерүгә ярдәм итә;

- кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

6) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- җирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, суны чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;

- халыкны җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

- билгеләнгән тәртиптә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗлар буларак гражданнарны исәпкә алуны алып бара;

- мәдәният оешмаларының ялын оештыру һәм халыкны хезмәт күрсәтүләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

- җирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тәэмин итә, җирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын уздыруны оештыра;

- халыкның күпләп ял итүе өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерә, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәэмин итү дә керә;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

- җирлекнең архив фондларын формалаштыра;

7) төзекләндерү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- җирлек территориясен төзекләндерү эшчәнлеген оештыра, җирлекне төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

- адреслашу объектларына адреслар бирә, адресларны үзгәртә, юкка чыгара, урам-юл челтәре элементларына исемнәр бирә (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципаль-ара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), торак пункт чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирә, мондый исемнәрне үзгәртә, юкка чыгара, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыра;

8) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- җирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, җирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын бозучы актларына карата шикаять бирә;

- җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм итә;

- халык дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыра;

- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тәэмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә үз вакытында хәбәр итүне тәэмин итә, һәм гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү яисә килеп чыгу куркынычы турында халыкка мәгълүмат бирә;

- муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, җирлек депутаты, җирлекнең сайланулы органы әгъзасы, җирлекнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны, җирлекнең чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- җыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыруга, спорт, тамаша һәм башка массакүләм иҗтимагый чаралар үткәрүгә бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- террорчылыкның асылын һәм аның иҗтимагый иминлеген аңлату буенча мәгълүмати-пропаганда чаралары оештыра һәм үткәрә, шулай ук гражданнарда террорчылык идеологиясен кабул итмәү, шул исәптән мәгълүмати материаллар, басма продукция тарату, аңлату эшләре һәм башка чаралар үткәрү юлы белән оештыра һәм үткәрә;

- муниципаль милектәге яисә җирле үзидарә органнары карамагындагы объектларның террорчылыктан сакланышына карата таләпләрнең үтәлешен тәэмин итә;

- Җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни җайлаштыруга, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

9) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра.

10) җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен башкару өлкәсендә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән:

- җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешле файдалануны тәэмин итә;

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- җирлекнең җирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны җирлек Советы карарлары нигезендә тәэмин итә;

11) башка вәкаләтләр:

- җирлек башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка төрле тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- әлеге Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенең 4,9, 8 һәм 19 пунктларында каралган җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында җирлек өчен социаль әһәмиятле эшләрне (шул исәптән дежурстволарны) ирекле нигездә башкаруга гражданнарны җәлеп итү турында карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра;

- җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча, законнарда, әлеге Устав тарафыннан кертелгән вәкаләтләрдән тыш, җирлек Советы яисә җирлекнең башка җирле үзидарә органнары компетенциясенә җирлек Советы карарлары белән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

- җирлек музейларын төзи;

- җирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

- опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнаша;

- җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итә;

- җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнаша;

- муниципаль янгын сагын төзи;

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә;

- инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләренә «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә оешмаларга ярдәм күрсәтә;

- торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын гражданнарга бирә;

- җирлек территориясендә яшәүче хуҗалардан башка хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашырганда чаралар оештыра;

- "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыра.

- инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын, җайлашу физик культурасын һәм җайлашу спортын үстерүгә ярдәм итә;

- «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;

- исерек, наркотик яисә башка токсик исерек затларга ярдәм күрсәтү чараларын күрә;

- Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренең билгеләнгән исемлеге чикләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра.

VI бүлек. БАШКА ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

Статья 50. Җирлекнең референдум комиссиясе

1. Җирлекнең ревизия комиссиясе даими эшләүче, җирле финанс контроле үзидарәсенең коллегиаль органы булып тора.

2. Җирлекнең референдум комиссиясе рәистән һәм ике әгъзадан тора.

Җирлекнең Ревизион комиссиясе оештыру һәм эшчәнлеге тәртибе, вәкаләтләрен Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы федераль законнар, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, җирлек Советы тарафыннан расланган җирлек Ревизион комиссиясе турындагы нигезләмә, башка муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнә.

Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә җирлек Ревизион комиссиясе эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Статья 51. Җирлек Советының, җирлек башлыгының, җирлек Башкарма комитетының һәм җирлекнең башка җирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Устав, җирлек Советы, җирлек башлыгы һәм җирлек Башкарма комитеты билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә үз вәкаләтләрен мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

2. Җирлек Советы һәм җирлек Башкарма комитеты җирлекнең икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтиҗәле идарә итү максатларында һәм аның

халкы мәнфәгатьләрендә законнарда, әлеге Устав билгеләгән рәвешләрдә үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Җирлек Советы һәм җирлекнең Башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны имзаланган көннән алып җиде көн эчендә бер-берсенә юллый.

5. Җирлек башлыгы, җирлекнең Башкарма комитеты җитәкчесе буларак, җирлек Советының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән җирлек Советына мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Җирлекнең башка җирле үзидарә органнарының үзара эшчәнлеге тәртибе җирлек советы тарафыннан билгеләнә ала.

Статья 52. Җирлекнең җирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Җирлекнең җирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын уздыру юлы белән яки суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

Статья 53. Юридик зат хокукларына ия булган җирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик затның хокуклары җирлек Советына һәм җирлекнең Башкарма комитетына бирелә.

2. Җирлекнең Башкарма комитеты структурасы нигезендә җирлек Советы карары буенча юридик зат хокуклары җирлек Башкарма комитетының аерым органнарына бирелергә мөмкин.

Статья 54. Юридик затлар буларак җирлекнең җирле үзидарә органнары

1. Җирлек башлыгы җирлек исеменнән мөлкәти һәм башка хокуклар һәм бурычлар алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга мөмкин.

2. Җирлекнең юридик зат хокукларына ия җирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре була һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәлүе узарга тиеш.

Статья 55. Җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү бары тик җирлек бюджетының үз керемнәре исәбеннән генә гамәлгә ашырыла.

2. Законда, әлеге Уставта, җирлек Советы карарларында каралган очракларда җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

VIII бүлек. ҖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ҖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

Статья 56. Җирлек башлыгына һәм җирлекнең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Җирлек башлыгы һәм җирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре «Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, Татарстан Республикасында җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм җирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

Статья 57. Җирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1. Азат ителмәгән нигездә эшләүче җирлек Советы депутаты җирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашу вакытына, җирлек Советы йөкләмәләрен үтәү вакытына гамәлдәге законнарда каралган акчалата компенсация һәм башка түләүләр түләнә.

2. Әлеге Уставта каралган очракларда җирлек башлыгы вазыйфаларын башкарганда үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирлек башлыгының урынбасарына җирлек башлыгының айлык акчалата түләвенең 90% күләмендә бүләкләү түләнә.

3. Әлеге орган эшендә катнашу вакытындагы җирлекнең ревизия комиссиясе әгъзаларына җирлек Советы законнары, карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

Статья 58. Җирлек башлыгының, җирлек Советы депутатларының кагылгысызлык гарантияләре

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән җирлек башлыгының хокукларын гарантияләү, аларны җинаять яки административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алуда, тентүдә, сорау алуда, аларга карата башка җинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр башкарганда, шулай ук депутатларга, алар биләгән торак һәм (яки) хезмәт бинасына, аларның багажына, шәхси һәм хезмәт транспорт чараларына карата, алар кулланган элемтә чараларына, аларга караган документларга карата оператив-эзләү чараларын үткәргәндә, федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә җирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аның статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аның вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң, әйтелгән фикерләре, позициясе өчен җинаять яисә административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә җирлек Советы депутаты тарафыннан халык алдында кимсетүләр, яла ягу яисә федераль законда каралган башка хокук бозуларга кертелгән очракларга кагылмый.

IX бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ҖАВАПЛЫЛЫГЫ

Статья 59. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кануннар нигезендә җирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы булалар.

Статья 60. Җирлек Советы депутатларының җирлек халкы алдында җаваплылыгы

1. Җирлек Советы депутатларының, шул исәптән җирлек башлыгының җирлек халкы алдында җаваплылыгы тиешле депутатның аны сайлаган җирлек халкының ышанычын югалтуы нәтиҗәсендә килеп чыга.

2. Җирлек Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы җирлек халкының ышанычын югалткан депутат әлеге Уставта каралган нигезләрдә һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

Статья 61. Җирлек җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдындагы җаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә җирлек Советының, җирлек башлыгының җаваплылыгы, дәүләт алдында, алар тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав бозылган очракта, шулай ук җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмау очрагында тиешле суд карары нигезендә килеп чыга.

2. Җирлек Советын тарату, җирлек башлыгын вазифасыннан азат итү һәм отставкага җибәрү нигезләре һәм тәртибе 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

Статья 62. Физик һәм юридик затлар алдында җирлек җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Җирлекнең җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарә вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

X бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

Статья 63. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Җирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына түбәндәгеләр керә:

1) җирлек Уставы, җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар, гражданнар җыены;

2) җирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) җирлек башлыгының, башкарма комитетның һәм башка органнарының, һәм җирле үзидарәнең әлеге Уставта каралган вазыйфаи затларының норматив һәм башка хокукый актлары.

2. Җирлек Уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм җирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Җирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар җирлекнең бөтен территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән очракта яки күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның - җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының вәкаләтләре исемлеге үзгәргән очракта, муниципаль хокукый актны гамәлдән чыгару яисә туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) кертелгән, шулай ук суд тарафыннан; ә җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала торган өлештә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы тарафыннан туктатылырга мөмкин.

5.Норматив характердагы булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы аны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнең эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкиле тарафыннан бирелгән тиешле күрсәтмә алынган очракта кичекмәстән туктатылып тора. Алынган күрсәтмәне үтәү турында Җирлек Башкарма комитеты яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә Җирлек Советы - алар карар кабул иткән көннән алып өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

6. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданнар, оешмалар җитәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплы булалар.

Статья 64. Гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне җирлек халкы тарафыннан турыдан-туры хәл итү җирле референдумда белдерелгән гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр җирлектә яшәүчеләргә турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителсә, компетенциясенә күрсәтелгән актны

кабул итү (бастырып чыгару) кергән җирлек җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарәсенең вазыйфаи заты референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән соң 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу җирлек башлыгын чакыртып алу, җирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

Статья 65. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кабул итә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

1) җирлек Советы - җирлек Советы карарлары;

2) җирлек башлыгы - җирлек башлыгының карарлары һәм күрсәтмәләре;

3) җирлекнең Башкарма комитеты - җирлек Башкарма комитетының карарлары һәм күрсәтмәләре.

2. Җирлек җирле үзидарәсенең башка вазыйфаи затлары әлеге Уставта, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

Статья 66. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары җирлек башлыгы, җирлек Советы депутатлары, Югары Ослан районы прокуроры, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, шулай ук җирлекнең аны алып бару мәсьәләләре буенча Ревизион комиссиясе тарафыннан кертелергә мөмкин.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга теркәлә торган документларның исемлеге һәм формасы тиешенчә җирлек Советы Регламенты һәм җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар проектлары Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә җирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган көйләү йогынтысына бәяләнергә тиеш.

Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының көйләү йогынтысын бәяләү "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә җирле үзидарә органнары (җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары) тарафыннан үткәрелә.

4. Эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар экспертизасы эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында уздырыла.

5. Муниципаль норматив хокукый актларга экспертиза җирле үзидарә органнары (җирле үзидарә органнары вазыйфаи затлары) тарафыннан "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында"2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы

Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә җирле үзидарә органнарында расланган планнарга ярашлы рәвештә үткәрелә.

Статья 67. Җирлек Советының хокукый актлары

1. Җирлек Советы үз компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Устав тарафыннан кертелгән мәсьәләләр буенча җирлек территориясендә башкару өчен мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлар, җирлек башлыгын отставкага чыгару турында карар, шулай ук җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав тарафыннан үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Җирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынна күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм юкка чыгаруны, җирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан җирлек Советы карарлары җирлек Башкарма комитеты инициативасы буенча гына яисә аның бәяләмәсе булганда гына җирлек Советына карауга кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә җирлек Башкарма комитетына карар проекты бирелгән көннән алып утыз көн эчендә җирлек Советына тапшырыла.

4. Җирлек Советы карарларына җирлек башлыгы аларны кабул иткән көннән алып өч көн эчендә кул куя һәм ул шушы Устав билгеләгән тәртиптә бастырып чыгарыла (халыкка җиткерелә).

Статья 68. Җирлек башлыгының хокукый актлары

1. Җирлек башлыгы үзенең законнар, әлеге Устав һәм җирлек Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә җирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карар һәм күрсәтмәләр, җирлек Башкарма комитетының җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карары һәм җирлекнең җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр, шулай ук җирлек Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмә чыгара.

2. Җирлек башлыгы «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә әлеге Устав компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

Статья 69. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару, халыкка җиткерү һәм аларның үз көчләренә керү тәртибе.

1. Җирлек Советы карарлары, әгәр әлеге карар белән башкасы билгеләнмәгән булса, җирлек башлыгы кул куйган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Җирлек Советының салымнар һәм җыемнар турындагы норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Җирлек Советының җирлек Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Җирлек башлыгының, җирлек Башкарма комитетының хокукый актлары, әгәр актлар үзләре тарафыннан билгеләнмәгән булса, аларга кул куйган көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куйган оешмаларның хокукый статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка җиткергәннән) үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: исеме, имза салу датасы (Җирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук аны җирлек Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи зат исеме, мөһер булырга тиеш.

5. Җирлек Советының җирлек бюджеты турындагы, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы, аны бетерү турындагы һәм аның гамәлдә булуын туктатып тору турындагы, аның үтәлеше турындагы, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турындагы хисабы турындагы карарлары, җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлек Башкарма комитеты кабул иткән башка норматив хокукый актлар, федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга имза салынган көннән алып җиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлауларны, җирле референдумны билгеләү, җирлек Советы депутатын чакыртып алу мәсьәләсе буенча тавыш бирү турында, җирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору, җирлек башлыгын сайлау һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләләре буенча норматив булмаган хокукый актлар законнар нигезендә мәҗбүри рәвештә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми басылып чыккан (халыкка җиткерелмәгән) норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә җирлек җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.

8. Басып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары, «Волжская новь» район газетасының чыгу датасы, Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында урнаштыру датасы, җирлекнең мәгълүмат стендларында урнашу датасы күрсәтелә.

9. Муниципаль норматив һәм башка хокукый актларны рәсми бастырып чыгару «Волжская новь» район газетасында аларның тулы текстын бастырып чыгару яисә аларның тулы текстын Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында урнаштыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

Өстәмә муниципаль норматив хокукый актлар Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Порталында Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырылырга мөмкин.

10. Муниципаль норматив һәм башка хокукый актларны халыкка җиткерү аларның тулы текстын җирлекнең торак пунктлары территориясендә мәгълүмат стендларында урнаштыру юлы белән аларны гомуми игътибарга җиткерүдән гыйбарәт. Күрсәтелгән мәгълүмат стендлары, аларның урнашу урыннары җирлек Советы тарафыннан раслана һәм җирлектә яшәүчеләрнең норматив һәм башка хокукый актлары тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә

тиеш. Муниципаль норматив һәм башка хокукый актлар күрсәтелгән мәгълүмат стендларында аларны урнаштыру датасыннан 30 көн эчендә булырга тиеш».

11. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән җирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

XI бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

Статья 70. Җирлекнең икътисади нигезе

1. Җирлекнең икътисадый нигезен җирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт, җирлек бюджеты акчалары, шулай ук җирлекнең мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

Статья 71. Җирлекнең муниципаль мөлкәте

1. Җирлек милкендә түбәндәгеләр булырга мөмкин:

1) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) җирлекнең җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 4 өлешендә каралган тәртиптә җирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

3) җирлек Советы карарлары нигезендә җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) җирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

Статья 72. Җирлекнең муниципаль мөлкәтен биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Җирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган җирлек җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә җирлек исеменнән муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Җирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр кылырга хокуклы.

3. Җирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән башкарма хакимиятнең федераль органы билгеләгән тәртиптә муниципаль мөлкәт реестрларын алып баралар.

Статья 73. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хуҗалык җәмгыятьләре

1. Җирлек муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне төзергә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, хуҗалык җәмгыятьләре төзүдә, шул исәптән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципальара оешмалар төзүдә катнашырга мөмкин. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле җирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Оештыручының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрнең максатларын, эшчәнлек шартларын һәм тәртибен билгелиләр, аларның уставларын раслыйлар, әлеге предприятиеләр һәм учреждениеләр җитәкчеләрен вазыйфага билгелиләр һәм вазыйфаларыннан азат итәләр, әлеге Уставта һәм муниципаль хокукый актларда каралган тәртиптә аларның эшчәнлеге турында хисаплар тыңлыйлар.

3. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияле җавап бирәләр һәм аларны федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә үтәүне тәэмин итәләр.

Статья 74. Җирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә җирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль мөлкәттән файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан керемнәр җирлек бюджетына керә.

Статья 75. Җирлекнең җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Җирлекнең җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XII бүлек ҖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

Статья 76. Җирлек бюджеты

1. Җирлекнең үз бюджеты бар.

2. Җирлек бюджеты җирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә әзерләнә һәм раслана.

3. Җирлек бюджетында җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга җибәрелә торган керемнәр һәм җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан үзләренә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән гамәлгә ашырыла торган җирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым-аерым карала.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм алар нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына җирлек бюджетының үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра.

Статья 77. Җирлектә бюджет процессы

1. Җирлек бюджетын төзү, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшереп тору җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла. Җирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Җирлек бюджеты проекты, җирлек Советының җирлек бюджетын раслау турындагы карары, аның үтәлеше турындагы еллык хисап, җирлек бюджетын үтәү барышы һәм җирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең саны турында квартал саен бирелә торган белешмәләр, аларның хезмәте өчен түләүгә факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

3. Җирлек бюджеты проекты өч елга (чираттагы финанс елы һәм план чоры) төзелә һәм раслана.

4. Җирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты проекты җирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында җирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән җирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

- Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә юлламасының Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган нигезләмәләренә;

Россия Федерациясенең милли үсеше максатларын һәм халыкка ачык хакимият органнары эшчәнлегенең аларга ирешү юнәлешен билгели торган документларга;

- җирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразына;

- җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләренә;

- озак сроклы чорга бюджет фаразына (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразы проекты);

- муниципаль программаларга (муниципаль программалар проектларына), күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр кертү проектларына.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турындагы карарда бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет

кытлыгы, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы законнарында, җирлек Советының муниципаль хокукый актларында билгеләнгән башка күрсәткечләр (бюджет турындагы карардан тыш) керә торган бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш.

8. Җирлек бюджеты турындагы карар белән раслана:

- Россия Федерациясе Бюджет кодексының 160.1 статьясында каралган очракларда җирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлеге;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексының 160.2 статьясында каралган җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

-чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) яки бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программа булмаган юнәлешләре), чыгым төрләренең төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яки) максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалы булмаган юнәлешләре), төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү) чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарын классификацияләү чыгымнары төрләре, шулай ук бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, җирлек Советы карары белән билгеләнгән;

- бюджеттан тыш дәүләт фондлары бюджетларыннан тыш чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

- гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә җибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

- чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

- план чорының беренче елына җирлек бюджетының шартлы рәвештә раслана торган (расланган) чыгымнарының гомуми күләменең 2,5 процентыннан ким булмаган күләмдә (максатчан билгеләнешкә ия булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына гомуми күләмнең 5 процентыннан ким булмаган күләмдә торак пункт бюджеты чыгымнары (Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча, максатлы билгеләнүләре булган);

- чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары;

- чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп, муниципаль бурычның иң югары чиге;

- тиешенчә Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән җирлек бюджетының башка күрсәткечләре һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, җирлек Советының муниципаль норматив хокукый актлары белән.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм бюджет проектының икенче ел план чорының параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Җирлек бюджеты турында карар проекты чираттагы финанс елына һәм план чорына расланган бюджет күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның планлаштырылган чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта җирлек Советына түбәндәгеләр тапшырыла:

- җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- агымдагы финанс елының узган чорында җирлекнең социаль-икътисади үсешенең якынча нәтиҗәләре һәм агымдагы финанс елында җирлекнең социаль-икътисади үсешенең көтелүче нәтиҗәләре;

- җирлекнең социаль-икътисади үсеше фаразы;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлекнең берләштерелгән бюджетының төп характеристикаларын фаразлау (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты (профициты);

- җирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисаплар;

- елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елдан-ел артуыннан соң килүче муниципаль эчке бурычның югары чиге;

- агымдагы финанс елына бюджетның көтелүче үтәлешен бәяләү;

- җирлек Советы, җирлекнең Ревизион комиссиясе тарафыннан күрсәтелгән органнарның күрсәтелгән бюджет сметаларына карата җирлекнең башкарма комитеты белән каршылыклар барлыкка килгән очракта тапшырыла торган бюджет сметалары проектлары;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында һәм әлеге Устав тарафыннан билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

Бюджет турында карар проектына бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программада каралмаган юнәлешләре буенча бүлү бюджеты турында карар кабул ителгән очракта, муниципаль программалар паспорты бирелә.

Бюджет турында карар проекты бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта булмаса, бюджет чыгымнары классификациясе бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта бюджет турындагы карар проектына аңлатма язуына кушымта составына кертелә.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12. Җирлекнең Башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына күчергечнең бюджеты турында карар проектын әлеге елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча җирлек Советы каравына кертә.

13. Җирлек бюджеты турындагы карар проектын карау һәм җирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе бюджет турындагы карарның чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 1841 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

14. Җирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) Җирлек бюджеты турындагы

карарда башкасы каралмаган булса, финанс елның 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Җирлек бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

15. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурыч дефициты, күләме һәм структурасы, җирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарын һәм Татарстан Республикасының законнарын үтәүне тәэмин итә.

16. Җирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

17. Җирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

18. Дәүләт хакимиятенең федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга җирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

19. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Статья 78. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 05 маендагы 44-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу җирлек бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

Статья 79. Җирлек гражданнарының үзара салым акчалары.

Гражданнарның үзара салым акчалары дигәндә гражданнарның җирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен башкарыла торган түләүләре аңлашыла. Гражданнарның үзара салым тәртибендә түләүләр күләме җирлектә яшәүчеләрнең (җирлек составына керүче торак пунктның (яисә аның территориясенең бер өлеше) барлык халкы өчен абсолют зурлыкта тигез итеп билгеләнә, аерым категория гражданнардан тыш, аларның саны җирлектә яшәүчеләрнең (җирлек составына керүче торак пунктның (яисә аның территориясенең бер өлеше) гомуми санының 30 процентыннан артмаска тиеш һәм алар өчен түләүләр күләме киметелергә мөмкин.

Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданнарның бер мәртәбә бирелә торган түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре җирле референдумда, ә “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенең 4, 4.1 һәм 4.3 пунктларында гражданнар җыенында каралган очракларда хәл ителә.

Статья 80. Инициативалы проектларны тормышка ашыруны финанс һәм башка яктан тәэмин итү

1. 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмин итү чыганагы булып, җирлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында бирелгән җирлек җирле бюджетыннан инициатив түләүләр һәм (яисә) бюджетара трансфертлар күләмнәрен исәпкә алып, инициатив проектларны гамәлгә ашыруга җирле бюджет турындагы карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре тора.

2. Инициатив түләүләр дигәндә, конкрет инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында Россия Федерациясе законнары нигезендә ирекле нигездә түләнә торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирле бюджетка күчерелә торган гражданнарның, индивидуаль эшкуарларның һәм төзелгән юридик затларның акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түләүләр аларны җирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру нәтиҗәләре буенча инициативалы проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициативалы түләүләр калдыгы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән түләүләр җирле бюджетка күчерүне гамәлгә ашыручы затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиеш.

Җирле бюджетка күчерелгән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түләүләр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе җирлек Советы карары белән билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыярый мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашулары рәвешендә дә тәэмин ителергә мөмкин.

Статья 81. Җирлекнең муниципаль алынмалары

1. Муниципаль алынмалар дигәндә җирлек исеменнән муниципаль кыйммәтле кәгазьләр урнаштыру юлы белән һәм кредит рәвешендә җирлек бюджетына заем акчаларын җәлеп итү күздә тотыла.

2. Муниципаль эчке алынмалар дигәндә, муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру юлы белән һәм Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм кредит оешмаларыннан кредитлар рәвешендә җирлек исеменнән заем акчаларын җирле бюджетка җәлеп итү аңлашыла, алар буенча Россия Федерациясе валютасында белдерелгән заемщик буларак җирлекнең бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

Муниципаль эчке алынмалар җирле бюджет кытлыгын финанслау, җирлекнең бурыч йөкләмәләрен каплау, җирле бюджет счетларында калган акчаларны финанс ел дәвамында тулыландыру, шулай ук җирле бюджетларга бюджет кредитлары бирү максатларында гамәлгә ашырыла.

3. Муниципаль тышкы алынмалар дигәндә, Россия Федерациясе тарафыннан чит ил максатчан кредитларыннан файдалану кысаларында җирлек исеменнән җирле бюджетка кредитлар җәлеп итү аңлашыла, алар буенча чит ил валютасында белдерелгән җирлекнең Россия Федерациясе алдында бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

Муниципаль тышкы алынмалар чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясенең тышкы дәүләт хисаплашулары программасына кертелгән проектларны финанслау максатларында гамәлгә ашырыла.

4. Бюджет законнары һәм җирлек уставы нигезендә җирлек исеменнән муниципаль алынмаларны гамәлгә ашыру хокукы җирлекнең башкарма комитетына карый.

5. Муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру җирлекнең бурыч йөкләмәләре буенча срогы чыккан бурычлары булмаганда җирлек тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Торак пункт муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштырган очракта, күрсәтелгән кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру бәясеннән чыгып исәпләнгән түләүгә табыш, әгәр җирлекнең урнашу датасына кредит рейтингы Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән дәрәҗәдән түбәнрәк булмаса, исемлеге Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган юридик затларның берәрсеннән яисә берничә рейтинг гамәлләрен гамәлгә ашыручы дәрәҗәсеннән түбән булмаса, Россия Федерациясе Үзәк банкының муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру турында Карар кабул ителгән көнгә гамәлдә булган 1 процент пунктына арттырылган төп ставкасыннан артмаска тиеш.

Статья 82. Җирлекнең җирле бюджетын үтәү

1. Җирлекнең җирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның бирелгәнлеге нигезендә башкарыла.

3. Җирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, җирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Җирлек бюджетын үтәү җирлекнең җыелма бюджет язмасы һәм җирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

Статья 83. Бюджет хисабы. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Җирлекнең бюджет хисабы еллык.

2. Җирлекнең бюджет хисабы бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының бюджет хисаплары нигезендә җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап җирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап, аны җирлек Советына тәкъдим иткәнче, бюджет акчалары баш администраторларының бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә бирүне үз эченә алган тышкы тикшерү узарга тиеш.

Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, җирлек Советы яисә җирлек Советы тарафыннан җирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

5. Җирлекнең Башкарма комитеты аңа бәяләмәне әзерләү өчен җирлек бюджетының үтәлеше турында быелның 1 апреленнән дә соңга калмыйча хисап бирә. Җирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләү бюджет акчалары баш администраторларының еллык бюджет хисабының еллык бюджет тикшерүе күрсәткечләре нигезендә 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.

6. Җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә җирлек Ревизион комиссиясе тарафыннан җирлек Советына бер үк вакытта җирлек Башкарма комитетына юллама белән тапшырыла.

7. Агымдагы финанс елның 1 маеннан да соңга калмыйча җирлек Башкарма комитеты җирлек бюджетының хисап финанс елы өчен үтәлеше турында еллык хисапны җирлек Советына тапшыра. Бюджет үтәлеше турында еллык хисап белән бер үк вакытта аңа карата бюджет һәм бюджет хисаплылыгы үтәлешенә анализ булган аңлатма һәм муниципаль биремне үтәү һәм (яисә) бюджет ассигнованиеләрен куллануның башка нәтиҗәләре турындагы белешмәләр, бюджет үтәлеше турындагы карар проекты, бюджет үтәлеше турында башка бюджет хисабы һәм берләштерелгән бюджетның үтәлеше турында бюджет хисабы, Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар бирелә.

8. Җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча җирлек Советы җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау яисә кире кагу турында карар кабул итә.

Җирлек Советы тарафыннан җирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап кире кагылган очракта, ул күрсәткечләрне дөрес чагылдырмау яисә тулысынча кире кагу фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокка кабат тапшыру өчен кайта.

9. Җирлек бюджетының үтәлеше турындагы карар, җирлек бюджетының керемнәренең, чыгымнарының һәм дефицитының (профицитының) гомуми күләмен күрсәтеп, җирлек бюджетының хисап финанс елы өчен үтәлеше турында хисап белән раслана.

Хисап финанс елында җирлек бюджетының үтәлеше турында җирлек Советы карарына аерым кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

- бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча җирлек бюджеты керемнәре;

- җирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча җирлек бюджеты чыгымнары;

- бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча җирлек бюджеты чыгымнары;

- бюджетлар кытлыгын финанслау чыганаклары классификациясе кодлары буенча җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

Бюджет үтәлеше турындагы карар белән шулай ук бюджет законнарында, җирлек Советы карарында бюджет үтәлеше турында карар кабул итү өчен билгеләнгән башка күрсәткечләр дә раслана.

Статья 84. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен, җирле бюджеттан физик затларга бүтән түләүләр буенча гавами норматив йөкләмәләрне һәм йөкләмәләрне, шулай ук бюджеттан акчалар бирү турында муниципаль контрактлар, шартнамәләр (килешүләр) шартларын үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, алдагы һәм аннан соңгысына бүленә.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле җирлек Ревизион комиссиясенең контроль эшчәнлеге булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле җирлек Башкарма комитеты органнары (вазыйфаи затлары) булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Авыл җирлегенең җирле бюджетын үтәү процессында бюджет хокук бозуларын кисәтү һәм кисәтү максатларында беренчел контроль гамәлгә ашырыла.

5. Алдагы контроль аларны үтәүнең законлылыгын, исәпкә алуның һәм хисаплылыкның дөреслеген билгеләү максатларында җирлек бюджетын үтәү нәтиҗәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XIV БҮЛЕК. ТОРАК ПУНКТ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

Статья 85. Җирлек Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Җирлек Уставы проекты, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары проекты җирлек башлыгына, җирлек Советы депутатларына, җирлек прокурорына, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын әзерләү өчен җирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Җирлек Уставы проекты, җирлек Уставына җирлек Уставы кабул итү турындагы мәсьәләне карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, җирлек Уставына үзгәрешләр кертү, күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибенең, шулай ук гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибенең бер үк вакытта басылып чыгуы (халыкка җиткерелүе) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук җирлек Уставына әлеге Уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы конституциясе яки законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта, гражданнарның анда фикер алышуда катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми.

4. Җирлек Уставы проекты буенча, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары буенча җирлек Советы утырышында аларны карау алдыннан әлеге Устав нигезендә гавами тыңлаулар уздырыла.

Статья 86. Җирлек Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Җирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын карау җирлек Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укуда җирлек Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Җирлек Уставы проекты, әлеге Уставка беренче укылышта үзгәрешләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң күрсәтелгән проект җирлек Советы депутатларына, төзәтмәләр кертү өчен хокук иҗат инициативасы хокукына ия башка субъектларга җибәрелә.

3. Җирлек Уставы, җирлек Советы карары Уставка үзгәрешләр кертү турында җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлеше күпчелек

тавыш белән кабул ителә. Әгәр җирлек башлыгы җирлек Советы рәисе вәкаләтләрен үтәсә, җирлек башлыгының тавышы җирлек Советы депутаты тавышы буларак җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт кабул ителгәндә исәпкә алына.

4. Җирлек Уставын яңа редакциядә җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән кую рөхсәт ителми. Бу очракта җирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә җирлекнең элек гамәлдә булган Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар яңа Уставы үз көченә кергән көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.

Статья 87. Җирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Җирлек Уставы, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары, алар кабул ителгәннән соң, җирлек башлыгы федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органының территориаль органына җибәрелә.

2. Җирлек Уставы, җирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары аларны дәүләт теркәвенә алганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш һәм аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка җиткергәннән) соң үз көченә керә.

Җирлек башлыгы муниципаль берәмлек Уставы, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан "Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәве турында" 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү турында хәбәрнамә кергән көннән алып җиде көн эчендә җирлек уставын, җирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актны бастырып чыгарырга (халыкка җиткерергә) тиеш.

3. Җирлекнең җирле үзидарә органнары структурасын, җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен үзгәртә торган әлеге Уставка кертелгән үзгәрешләр (җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләреннән, вәкаләтләре срогыннан һәм тәртибеннән тыш) әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт кабул иткән җирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Җирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул рәсмиләштерелергә мөмкин:

1) җирлек Советы рәисе һәм җирлек башлыгы тарафыннан имзаланган яки җирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкаручы берүзе җирлек башлыгы тарафыннан имзаланган җирлек Советы карары;

2) җирлек Советы кабул иткән һәм җирлек башлыгы кул куйган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта җирлек Советының аны кабул итү турындагы карарының реквизитлары күрсәтелә. Мондый карарга җирлек Советының көчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) җирлек Уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр үз көченә керү турындагы нормаларын кертү рөхсәт ителми.